

Denique potestati imperantis correlative responderet obligatio parendi ex parte subditorum, ne secus inutile sit imperium, & ideo cessat libertas naturalis quoad actiones præcisè illas, in quas imperanti quâ tali jus comperit, qui proin leges ferre potest, easque sanctione pœnali munire.

CAPUT II.

De Societate conjugali.

§. I.

Societatis conjugalis Notio.

Societas conjugalis sive *matrimonium* spectatur penes ipsas *naturæ* leges, quatenus nempe est stabile vinculum duorum sexu diversorum hominum ad propagandam speciem humanam finesque concernentes alios, est conjunctio inira à personis distincti Sexûs, habilibus ad prolem suscipiendam, debitèque educandam. Itaque *matrimonii finis* potissimum duplex est: *Prolis susceptio*, & ejusdem *educatio*. Sanè, satius foret non suscipere proles, quam easdem haud educare debere. Haud *debitè* inquam; id est media ad felicitatem sempiternam ab ipsis juris naturæ legibus intentam liberis non parando, superitando, ac realiter impendendo. Cura adhibenda est *singularis*, ut prolibus de felici-

rate provideatur temporali, sed & cura adhibenda *singularissima*, ut æternam, ad quam maximè à summo Numine sunt destinati, felicitatem consequantur. Gravissimæ huic obligationi quicumque defunt parentes, non solum in leges positivas, sed in ipsas quoque leges naturæ impingunt gravissimè, rationem reddituri non exiguam. — Amor prolium *rectè ordinatus* esse debet: verùm quis *rectè ordinatum* dixerit eum, vi cujus felicitas prolium umbratilis & fluxa salutis præfertur æternæ? Vanitas vanitatum, luxuriam cum suis respectivè adpertinentiis, luxuriantia romanensium capita &c. &c. juventuti imprimuntur promiscuè, quin de causa religionis, atque de moribus secundum Deum & conscientiam *rectè instituendis* seriò cogitetur. Cùm igitur educatio debita prolium unus sit é præcipuis conjugalis societatis finibus; hinc finem hunc unà cum requisitis mediis negligentes parentes & sibi & liberis perniciosissimum inferunt damnum atque præjudicium.

Matrimonii finis adhuc alius est communicatio mutui solatii atque subsidii onera matrimonii æqualiter ferendi. — Porro S. Thomas de matrimonio inquit: „ Matrimonium „ institutum fuit in officium naturæ in statu „ innocentiae: deinde illi in statu naturæ corruptæ additum fuit, ut esset in remedium: & tandem in lege nova à Christo Domino institutum fuit in *Sacramentum*. “
In 4. Dist. 26. q. 2.

Individuam societatem conjugalem ineundi obligationem pertinere ad societatis humanæ cumulum, quin ex parte volentium excludatur castus cœlibatus à Christo primum, dein ab ejus apostolo Paulo maxime commendatus, observavimus in Jure priv. cap. II. in fine § I. — Ex quo conficitur, quam ineptum sit ratiocinium eorum, qui ex illo *Gen. 1. 28.* “Crescite & multiplicamini,” præceptum, & quidem præceptum singula adficiens subjecta habilia extendere adlaborant, & tanto quidem conamine & adparatu, quasi aut aliud nullum Dei mandatum nossent, aut saltem aliud nullum gustui eorum tantoperè esset adcommodatum. — Sanè Salvator noster summusque magister, qui non venit solvere legem, sed adimplere, quique *Matth. XIX.* castum cœlibatum mirificè deprædicat atque commendat, hanc, si extitisset ullibi ipsa, legem non ignorasset, aut ei contradicere non voluisset: neque Paulum *I. Cor. VII.* aliter, quàm divino excitatum atque repletum spiritu locutum fuisse in plenum & manifestum casti cœlibatûs favorem inficias ire quis præsumferit. — *Nolite ergo fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Ps. XXXI. 9.* & *Tob. VI. 27.*

Quantumvis denique susceptio prolis generatim loquendo unus sit é principalibus conjugii finibus; adtamen is essentialis non est, neque ex parte singulorum omnino con-

jugum tam necessario intendendus, ut ex altiore castimonie motivo hinc inde fecerni nequeat, sistique in solo mutuo solatio atque subsidio. Genuinae naturae leges ipsae casto hujusmodi conjugio, in quo vivitur ut frater & soror, haud resistunt, imò id ipsum potius adoptant & comprobant.

§. II.

De indissolubilitate matrimonii.

Ad quaestionem hanc debite eliminandam, varias matrimonii divisiones praemittimus — Matrimonium nempe est vel *legitimum*, quod secundum leges naturales ac fortè civiles contrahitur à partibus Sacramento baptismi carentibus, proin ab hominibus extra ecclesiam existentibus. — Vel *ratum*, quod subsistit inter fideles aut baptizatos, antequam consummatum fuerit per actum ad generationem proles habitum. — Vel denique *consummatum*, quod actu jam memorato perfectum est, sive deductum ad usum.

Matrimonium consummatum inter fideles quoad vinculum esse penitus indissolubile pro casu quocunque, exceptà morte com- partis, omnino tenendum est, ipsisque juris naturae principiis ac finibus consentaneum est maxime. Sanè ex matrimonii hujus quoad vinculum dissolubilitate non levia enascen- tur incommoda, quae utique providus natu-
rae

rae auctor pro omni eventu voluisse præcludere omnino censendus est: unde lex positiva divina indissolubilitatem istam innuens *Gen. 2. Matth. 5. & 19. Marc. 10. & 1. Corinth. 7.* Juris naturæ regulas finésque est sectata, ac processit *inhæsiuè*. Profectò, si consideremus ex una parte matrimonii onera, & vitæ societatem prorsus individuum, atque ex altera parte hominum proclivitatem ad libertatem, eorundem levitatem, mutabilitatem & prurium ad diversitatem obsectorum, facile conjiciemus, matrimonii hujus legibus ac finibus sat validè haud provisum esse atque consultum, nisi vinculum isthoc pro eventu quocunque esset simpliciter indissolubile. — Porro haud pauci individua hujus societatis variis sæpe é capitibus pertæsi titulum quæsituri essent & occasionem jugum istud excutiendi ac dissolvendi, sicque aut ad libertatem revertendi minùs ligatam, aut ad novas magisque adridentes nuptias, non sine gravissimo compartis derelictæ, proliumque susceptarum debitèque educandarum detrimento & incommodo, transeundi. — Supponamus, comparitis evictum adulterium vinculi hujus esse dissolutivum: nonne propterea commoveri posset mortalium fragilitas aut malitia, vel se, vel compartem suam in illas conjiciendi circumstantias, ut iis medianibus consequi valeret id, quo non supposito liberari nequiret ab eo, quod non placet amplius, & ad illud devenire, ad quod pleno genio sensuumque

suumque incitatione totus anhelat? — Hanc
 circa materiam inquit *Zallinger*: “ Conjugii
 “ societas ab ipsa natura est instituta, quæ
 “ non hominum voluntate, sed naturali pa-
 “ riter causa, ceu per mortem unius con-
 “ jugis, dissolvi debet; quemadmodum nec
 “ relatio ac nexus inter parentes ac liberos
 “ ullo istorum consensu dissolvi potest. Si
 “ vinculum matrimonii solvi hominum vo-
 “ luntate potest, nihil à vaga libidine disse-
 “ ret matrimonium; quod enim semel licuit,
 “ iterum licebit ac etiam lubebit; cum ipso
 “ tempore amor tepescat, novarumque nup-
 “ tiarum cupiditas succedat. „ *Lib. II. Jur.*
Soc. §. CLXXIV. — Hæc igitur graviæque
 alia ut mala secludantur, sapientissimo aucto-
 ris naturæ consilio matrimonii hujus indisso-
 lubilitas sancita putanda est & constabilita
 contra eventus qualescunque demum inter
 viventes *matrimonii consummati* partes utrim-
 que fideles. Quare etiam Christus respondit
 Pharisæis apud *Matth. Cap. XIX. v. 5. & 6.*
 “ Et erunt duo in carne una. Itaque jam
 “ non sunt duo, sed una caro. Quod ergo
 “ *Deus conjunxit, homo non separet* „

Hac in causa concilii tridentini cano-
 nem VII. Ss. 24. adducere juvabit sequen-
 tibus post discussiones varias conceptum &
 promulgatum formalibus: “ Siquis dixerit,
 “ Ecclesiam errare, cum docuit & docet,
 “ *juxta evangelicam & apostolicam doctrinam*
 “ propter adulterium alterius conjugum ma-
 “ trimonii

“ *trimonii vinculum* non posse dissolvi, &
“ utrumque, vel etiam innocentem, qui
“ causam adulterio non dedit, non posse,
“ altero conjuge vivente, aliud matrimo-
“ nium contrahere, mœcharique eum, qui
“ dimissa adultera aliam duxerit, & eam,
“ quæ, dimisso adultero, alii nupserit, ana-
“ thema sit.

§. III.

De Polygamia.

Societas conjugalis ratione spectata propria, veluti nempe legitimus est nexus mariti unius cum uxore una, *Monogamia* vocatur; sique una parte defuncta, transeat ad nuptias secundas *Bigamia* obtinet.

Quæritur autem, quid de *Polygamia* sentiendum, dum videlicet societas talis tempore eodem inter plures ex una vel altera parte inicitur? — Quæstio hæc, ut resolvatur debite, notandum, quòd *Polygamia* dividatur in duas partes valde distinctas; nimirum in *Polygyniam*, quam & *Polygynœciam* nuncupant, & in *Polyandriam* sive *Polyviri-*am. — *Polygynia* erit, dum vir unus plures simul habet uxores; *Polyandria* verò, si mulier una plures simul habeat viros. — Non idem de junctione hac utraque ferendum esse iudicium, ipsis etiam *Jurisprudentiæ naturalis* consultis principiis, oppido liquet.

Itaque *Polyandriam* juri naturali etiam *absoluto* contrariam esse, eo quod nullo possit sine cohonestari, omnino statuendum est. Sanè, cohonestabilis non est ob finem prolis suscipiendæ, quam utpote non nisi ex uno suscipere potest mulier, & aliunde rarius suscipit juncta pluribus. Neque cohonestabilis est ex fine prolis educandæ; quia pater erit incertus, proin & naturalis tollitur amor & inclinatio prolis alendæ & educandæ, veluti in vaga libidine contingere adsolet. Insuper & secundario matrimonii fini *Polyandria* adversatur; cum enim finis iste consistat in mutuis solatiis atque subsidiis, & in recta debitæque ordinata familiæ gubernatione; hinc plura, atque inter se se sæpius pugnancia, in hac societate constituere *capita*, idem est, ac requisitum turbare ordinem, familiamque in haud levia conjicere discrimina.

Ad *Polygyniam* quod adinet, patulum est, eam *principalibus* matrimonii finibus, nempe *susceptioni* & *educationi* prolis per se haud obistere; vir enim ex pluribus uxoribus simul sibi matrimonio junctis proles procreare potest, & hæc, utpote certæ quoad patrem & matrem, debitâ educatione perfrui possunt; ex quo fit, quod genus isthoc societatis non repugnet juri naturæ *absoluto*.— Quia tamen memorati principales matrimonii fines talis intuitu societatis difficiliore quodammodo redduntur, insuper & fines *secun-*

secundarii, pax nempe societatis conjugalis, mutuum subsidium atque solatium &c.; hinc polygyniam juri naturæ *hypothetico* opponi contendimus. — Opponitur juri positivo divino: “Erunt *duo* in carne una”, Matth. XIX, 6. — & Trid. Ss. 24. de Sacr. matr. Can. II. inquit: “Siquis dixerit licere Christianis plures simul habere uxores, & hoc nulla lege *divina* esse prohibitum; anathema sit”.

Certâ igitur datâ hypothese dispensare potest Deus quoad *polygyniam*, quin dispenser in jure naturæ primigenio sive *absoluto*: qua ratione cum variis veteris testamenti patriarchis, peculiaribus causis moventibus, dispensasse censetur.

Porro ea solummodò in societate conjugali sunt licita, quæ nanciscendis matrimonii finibus sunt adaptata; cætera verò finibus hisce non inservientia, jure naturæ prohibentur. — Inter personas solutas jus naturæ damnat genus omne libidinis actionumque quarumcunque incastarum; utpote quæ nullo fine legitimo sunt cohonestabiles.

§. IV.

De impedimentis jure naturæ matrimonium dirimentibus.

Societas conjugalis est *pactitia*; & quia pactum speciali insignitum nomine, rationem continet contractûs; hinc & societas
ista

ista *contractibus* rectè adnumeratur. Continet igitur ea, quæ pactis & *contractibus* generatim adtribuuntur.

Itaque potissimum tria ad validitatem *contractus* matrimonialis jure naturæ requiruntur; videlicet apta *materia*, contrahentium *jus* comperens, & eorum *consensus* sub debitis *formalitatibus* sive signis expressus.

Intuitu *materiae* jure naturæ dirimitur matrimonium, si una, vel utraque pars laboret *impotentia* proles suscipiendi, si ea antecedens fuerit atque perpetua.

Quemadmodum in aliis *contractibus*, ita & in matrimoniali certa requiritur facultas ex parte contrahentium, sive *jus* comperens ineundi matrimonium vel generatim, vel relatè ad talem personam. — Sic jure hypothetico potest quis inhabilis esse ad matrimonium simpliciter ineundum, uti v. g. religiosus: potest & quis esse inhabilis jure naturæ absoluto relatè ad talem personam, veluti mater relatè ad proprium filium.

Consensus personalis utriusque partis contrahentis tantopere necessarius est ad valorem matrimonii, ut nullâ penitus aliâ utcumque eminente humanâ saltem auctoritate suppleri valeat. — Potest tamen consensus ille per singulare mandatum, nequiquam revocatum, alteri parti manifestari per procuratorem,

curatorem, & sic, consensu præstito mutuo, salvisque aliis jure requisitis, iniri matrimonium per procuratorem; id quod & in aliis pactis, contractibus & fœderibus locum habere dignoscitur.

Quidquid igitur consensum hunc tollit, id quoque matrimonii validitati obsistit. — Quare omnis ille, qui re ipsa caret *usu rationis*, veluti infans, mente captus, dormiens, plene ebrius, ex defectu consensûs pro illa differentia temporis ineptus est ad valide contrahendum. — Porro consensui obstat *error* vel *substantialis*, dum v. g. contrahenti obtruditur persona numero seu in individuo distincta ab illa, cui is suum adligavit consensum; vel etiam *accidentalis*, quando singularis deest *qualitas*, cui contrahens expresse suam adligaverat intentionem, & à qua neque in ipso actuali contractu recedit. — *Vis*, & *metus*, etsi non tollant voluntarium, speciali tamen lege obsistunt contractui matrimoniali utpote valde oneroso, atque insuper tali, qui ex indole sua mutuum amorem, animorumque propensionem postulat. — Ad vim quoque pertinet *raptus*, dum videlicet persona reluctans violenter abducta est aliò in ordine ad contrahendum matrimonium, neque tuto est reddita loco.

Conjugalis intuitu Societatis, quatenus à jure naturæ ipsa discutitur, in modum advocare quoque juvat *consanguinitatem* &

adfi-

adfinitem personarum contrahentium. —
Soler autem describi *consanguinitas*, quòd sit
connexio personarum, quatenus à communi causa
seu procreatore & stipite descendunt. —

Itaque quilibet actus causandi determi-
natum efficit gradum connexionis: unde hæc
obtinet regula: *Quot sunt gradus causandi, tot
sunt gradus connexionis in serie causarum effi-
cientium & effectuum*; sive, quod idem est:
*Tot sunt consanguinitatis gradus, quot sunt gene-
rationes*.

Series personarum ab eodem stipite des-
cendentium dicitur *Linea*; hæc si contineat
personas, quarum una genuit alteram, *recta*
vocatur; secus *collateralis* audit sive trans-
versa aut *obliqua*. — Quod si linea recta nu-
meret genitores, *ascendens*, si verò genitos
ponderet, *descendens* nuncupatur.

Adfinitas est necessitudo inter conjugem
unum, & inter consanguineos conjugis al-
terius; cùm enim verus sit nexus inter ip-
sos conjuges, consequens est, quòd & al-
terutrius conjugis propinqui cum conjugè
altero nexum habere censendi sint; eatenus
quidem, ut, quo gradu quis uni conjugi est
consanguineus, eodem gradu sit alteri ad-
finis: quare etiam inter consanguineos mariti,
& inter consanguineos uxoris nulla est ad-
finitas.

Quoad gradus consanguinitatis & affinitatis Societatis conjugalis, qui vel absolute, vel hypothetico jure naturæ eidem haud consentiunt, in modum sequentem statui posse videtur; nempe *consanguinitatis gradum primum in linea recta* ascendentium & descendentium, imò omnes *Gradus* etiam *remotiores* in eadem *linea recta*, dein *gradum collateralalem primum*, denique *primum affinitatis gradum* magis vel minus in vim juris naturæ cum legitimo connubio posse conciliari.

Quod cum ipsa rationali natura pugnet connubium *in gradu primo consanguinitatis lineæ rectæ*, matris nempe cum filio, & Patris cum filia, ad sufficientiam innotescit ex ipso rationali instinctu naturali, fundato in sensu communi omnibus hominibus utcumque barbaris & incultis insito; nulla quippe est gens, quæ nuptias istas, ipso ducente lumine rationis, non reprobaverit, atque easdem per se se nefandas & inhonestas esse non legerit in interiore rationis dictamine; tales enim nuptiæ omni reverentiæ & honestatis sensui omnibus connato resistunt: insuper opponuntur nexui & subjectioni prolium ad parentes, quam tamen subjectionem naturales ipsæ leges constituunt, quorum proinde obligationes & officia per nefandum tale connubium eliderentur.

Præterea naturalis sive connata subjectionis prolium ad parentes, quam *in Jur. nat. priv.*
Cap.

Cap. II. §. III. stabilivimus, atque ex hac resultantia officia mutua parentum ac liberorum, cum tali connubio conciliari neutiquam possunt; alia enim sunt jura & obligationes inter parentes & liberos, & iterum alia inter conjuges, eatenus etiam, ut hæc inter sese nequi haud valeant sine perturbatione maxima, aut etiam non nisi cum elisione & destructione eorum mutua,

Quocirca rectè inquit *Heineccius, Jur. nat. & gent. Lib. II. §. XXXI.* „ Quæ nuptiæ
 „ inter ascendentes & descendentes contrac-
 „ tæ cum maxima turpissimâque respectuum,
 „ qui inter has personas intercedunt, con-
 „ fusione conjunctæ sunt; ipsa recta ratio
 „ illas omnino inhonestas esse agnoscit: &
 „ eatenus *ICti Romani* non malè statuerunt,
 „ hunc esse *incestum juris gentium* L. 38. §. 2.
 „ D. ad. leg. jul. de adult. . . . Cum enim
 „ natura probare non possit contradictoria,
 „ tales autem verè sint obligationes uxoris
 „ & matris, patris & fratris, matris & so-
 „ roris, quæ in una persona vix consistere
 „ sine summa confusione possunt; hinc nec
 „ possunt hæ nuptiæ consistere, quibus hi
 „ respectus in una eadèmq; persona mani-
 „ festè confunduntur; veluti in nuptiis *Her-*
 „ *fili & Marullæ*, de quibus vetus epitha-
 „ phium. “

“ *Hersilus* hic jaceo; mecum *Marulla*

quiescit,
 “ Quæ soror & genitrix, quæ mihi
 sponsa fuit.

“ Vera negas, frontemque trahis, ænigmata sphyngis

“ Credis? sunt pythio vera magis tripode:

“ Me pater é nata genuit, mihi jungitur illa:

“ Sic foror & conjux, sic fuit illa parens. „

Haud multum abfimilis jurium officiorumque huc spectantium confusio enasceretur, si etiam *in remotioribus lineæ rectæ gradibus consanguinitatis* connubium contraheretur; quodli enim majores ex remotiore sibi subordinata lineæ recta uxores adsumerent aut maritos, persona talis subordinata, nupta v. g. avo, suo præferretur patri, utpote cujus noverca non sine respectivorum perturbatione jurium & obligationum, constitueretur. — Quantum igitur per continuatam generationum seriem de propinquitate & communiōe sanguinis videtur imminui, tantum reverentiæ & honoris ascendentibus majoribus debiti adcrefcit; quæ tamen his debita reverentia decresceret, si etiam in remotiore quovis rectæ lineæ gradu connubia contraherentur: & cum mutua isthæc jura & officia suam in jure naturæ habeant sedem, consequens est, quod matrimonia in lineæ hac recta, cujuscunque etiam gradus jure naturæ sint irrita.

Lineam collateralem quoad consanguinitatis gradum primum, fratres nempe atque sorores, quod spectat, dubitari potest, utrum jure absoluto naturæ, num verò duntaxat hypothetico matrimonium inter personas istas locum non habeat.

Cùm universorum conditor Deus, saltem inter filios & filias protoparentis nostri Adami matrimonium subsistere, & sic primitus genus humanum propagari voluerit; hinc matrimonium istiusmodi juri naturæ absoluto non repugnat, neque ex capite juris naturalis primigenii dici potest invalidum. — Sublato ex post hoc necessitatis jure, nulla amplius præmanibus erat ratio sufficiens inveniendi talia matrimonia, quæ alioquin rem sapiunt inordinatam. Igitur matrimonia isthæc jure naturali hypothetico vetita jure censentur. Quare *Cl. de Martini Cap. XXV. de societ. conjug. §. DCCXXII.* ait: „Cùm tamen perpetua harum personarum (*fratrum & sororum*) familiaritas & conversatio inhonestas consuetudines gignere posset, si sperarentur nuptiæ; sufficiens adest fundamentum, cur graviter illæ interdicantur.“

De matrimoniis *adfinium* in primo gradu *lineæ rectæ* oppidò quoque patescit, quòd earum intuitu permulta hypothetica jura & officia, ac debitus potissimum personarum respectus, turbentur. — De his dissertè loquitur *Zallinger* in modum sequentem: „Ma-

» Matrimonia inter adfines primi gradus in
» recta linea, ceu inter vitricum & privig-
» nam, novercam & privignum, focerum
» & nurum, focrum & generum, ipsa quo-
» que, si necessitas nulla extorqueat, mag-
» nopere indecora sunt, & à sensu ac mo-
» ribus cultarum gentium aliena. Neque
» tamen planè repugnant naturali legi; cum
» istiusmodi personæ rationem parentum ac
» liberorum re ipsa non habeant, nec sine
» fictione quadam habere censeantur, *Lib. II.*
» *de jur. nat. soc. §. CLXXIX.*

Pro fine notamus, quòd reliqua societatis
conjugalis officia in tres partes dividantur;
videlicet in ea, quæ *communia* sunt conjugum
utriusque, in *peculiaribus mariti*, & in *specialibus*
uxoris.

Communia sunt: fides intemerata, constans
amor, mutuam obsequium; ex horum nam-
que observantia debitâ resultat conjugum
ac familiæ tranquillitas, pax & concordia do-
mestica, & felicitas concernentium.

Officia mariti peculiaribus sunt: uxorem dili-
gere, ac dirigere; dirigere inquam, non ut
ancillam, sed tanquam vitæ sociam. Verum
quidem est, quòd, testante apostolo I. Cor.
XI. 3. » Caput mulieris sicut vir. « Ast im-
perium istud *servile* non est, quale in famulos
& famulas herus exercet, multò minus *des-
poticum*, imò ne *politicum* quidem, ea nempe ra-
tio-

tione, qua in societate inæquali Princeps gubernat subditos; sed omnibus his temperatius, in mutuo nempe amore, mutuisque studiis communi rei domesticæ consulendi fundatum. Sanè, non servam, sed adjutorium simile sibi, marito dedit Deus. Teneatur porro maritus graviora domestica & alia subire negotia ac munia, uxorem atque familiam non solùm regere, sed & alere, simul atque defendere. — In figendo domicilio, uxor virum sequi tenetur, nisi specialia obsistant pacta, aut adjuncta contrarium justè determinantia. — Passim quoque inter officia mariti numerant auctores circumspeditionem, cautionemque diligentem, ne uxoris blanditiis aut tricis à constantia rectè agendi, aut ab obligatione servandi arcani suo officio adhaerentis avocetur.

Denique *specialia uxoris officia* sunt: animum mariti sibi tenere devinctum, quantum id salvâ virtute fieri potest: otium & luxum omni conatu propulsare tum à se, tum à suis liberis atque domesticis: domesticorum quoque negotiorum sollicitudinem suscipere; atque in omni pietate, concordia & amore prælucere singulis, eosque ad virtutem excitare.

Quæri hoc adhuc loco potest, quid in vim juris naturæ sentiendum de *sponsalibus* matrimonio præmitti solitis? Definiri passim solent *sponsalia*, quòd sint *promissio mutua futuri*

turi matrimonii. Ex quo patet, quod sponsalia veram contineant rationem pacti, simul atque requirant *jus* paciscendi, debitum *objectum*, & mutuum *consensum*; queis singulis præstitis, naturalis oritur *obligatio* datam & cum repromissione acceptatam promissionem opportune adimplendi. — Quod si pars una tamen promissionem sibi datam nudè duntaxat acceptaverit, quin suam interposuerit *repromissionem*, non tam complere vera sponsalia, quàm spatium deliberandi petere sibi que reservare censetur; ubi extunc partem promittentem devinctam tenet, quin ipsa ante repromissionem ex sua parte sit obligata ad ineundum matrimonium.

Sponsalia igitur undequaque perfecta pro foro interiore pariunt obligationem ex justitia utrimque adimplendi promissum; & pars sine competente ratione reluctans, ad contrahendas nuptias compelli potest. — Quamvis porro matrimonium sit penitus indissolubile quoad vinculum, sponsalia tamen *mutuo* sponso-
rum consensu dissolvuntur. — Si insuper post contracta sponsalia nova, gravis & probata superveniat ratio legitimè movens, promissum matrimonium non contrahendi; pars una resilire potest etiam invitâ alterâ parte: quippe si in ullo, vel maxime in hoc negotio, quod ad mutuum amorem, & ad perpetuam indissolubilémque vitæ societatem ordinatur, valere debet ratio, qua nemo promittens

C

ultra